

Komentar in karta: 2/51

SLA V108.01 'brisača'

Vera Smole

1. Gradivo

Za pomen 'kos blaga določene oblike za brisanje telesa', knj. *brisača* (*á*), sta najpogostejša in prostorsko najbolj razširjena starejša germanizma *antlja* in *antvelja* (tudi *antelja*, *antulja*, *antlja*), pridruži se jima tudi zelo razširjen mlajši germanizem (*h*)*antuh* z redkejšimi prevzetimi različicami (*h*)*antah*, (*h*)*anteh* in *ant(a)ha*. Pogoste so tudi tvorjenke s korenem (-)*bris-*, med njimi najbolj *brisalka* in *brisača*, manj *brislja*, *obrisač* in *brisanica*, redkejše *obrisalka*, *brisa*, *brisač*, *brisanica*, *obrisnica* ... in več enkratnic. Za tvorjenke s tem korenem je opazno, da so v zgodovini svoj areal izgubljale na račun izposojenk, v novejšem času pa ga pridobivajo s širjenjem, najprej kot dvojničnega, knjižnega leksema *brisača*. Ta ima svoj prvotni in zato čisti areal (brez dvojničnih leksemov tujega izvora) le na dveh obrobni območjih slovenskega govornega prostora (v prekmurskem narečju in južnih notranjskih govorih). Po pogostnosti sledijo romanizmi, med njimi je najpogostejša italijanska izposojenka *šugaman*, za njo pa furlanski *šujeman* in *tavaja*. Na stiku s hrvaškimi narečji se v dveh ločenih arealih pojavljajo tvorjenke s slovanskim korenem (-)*tir-*, tj. *otirač* in redki (*o*)*tirača*, ter razpršeno in redko tudi *ročnik*. Neznane izvora in redek, a s čistim arealom, je leksem *bula*. Med enkratnicami so leksemi s slovanskim korenem in brez pojavitev z drugimi ponami *rob*, *platno*, *obsušalka* ter večbesedna *cunja za obrisati*, s prevzetimi (romanskimi) pa *kanavača* in *štraca za brisati*. Kot starinski in vedno kot dvojnični so v gradivu označeni naslednji leksemi: *brisač* v T120, *hantuh* v T329 in *otirač* v T345.

2. Morfološka analiza

brisa < **brys-a* ← **brys-a-ti* 'drgniti' ← **br̥s-nq-ti* 'otreti, obrisati'

brislja < **brys-ǫl-a*

brisača < **brys-a-č-a*

brisačka < **brys-a-l-čk-a* (S ≥ š v T016, T017, T020, T021, T023, T025, T026, T027, T028, T033, T034, T036, T037, T038, T040 in T415)

brisovalka < **brys-ov-a-l-čk-a*

brisač < **brys-a-č-ǫ*

brisanica < **brys-a-n-ic-a*

brisanica < **brys-a-n-čk-a*

brisanica < **brys-a-l-čn-ic-a*

brisača < **brys-i-l-čn-a*